

Een astragalus van *Odobenus* sp.

Niek Kerkhoff
Natuurmuseum Rotterdam

SAMENVATTING

Een astragalus in de kollektie van de auteur leverde bij het determineren moeilijkheden op. Het bleek een astragalus van een walrus, *Odobenus* spec. te zijn. Maten worden gegeven in vergelijking met twee astragali in de kollektie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden.

SUMMARY

An astragalus in the author's collection caused great difficulty by determination. Finally it showed to be an astragalus of a walrus, *Odobenus* spec. Measurements are given in comparison of two astragali in the collection of the Nationaal Natuurhistorisch Museum at Leiden.

Op het eerste gezicht lijkt de astragalus (RM 4383) die in februari 1990 op de Maasvlakte werd gevonden op een astragalus van een beer.

Vergelijking met afbeeldingen o.a. in de Atlas anatómico de úrsidos del Pleistoceno Holoceno de la Península Ibérica (DE TORRES PÉREZ-HIDALGO & RAYÁN, 1987) leert echter dat de afmetingen te sterk afwijken. Vooral de lengte van het bot en de stand van de artikulationvlakken maakten een nauwkeuriger onderzoek noodzakelijk.

In welke richting gezocht moest worden was niet duidelijk, zeker niet nadat deskundigen in binnen- en buitenland ook niet verder kwamen dan de opmerking, dat gedacht moest worden aan een roofdier.

Nadat de beer en al eerder de leeuw waren afgevallen

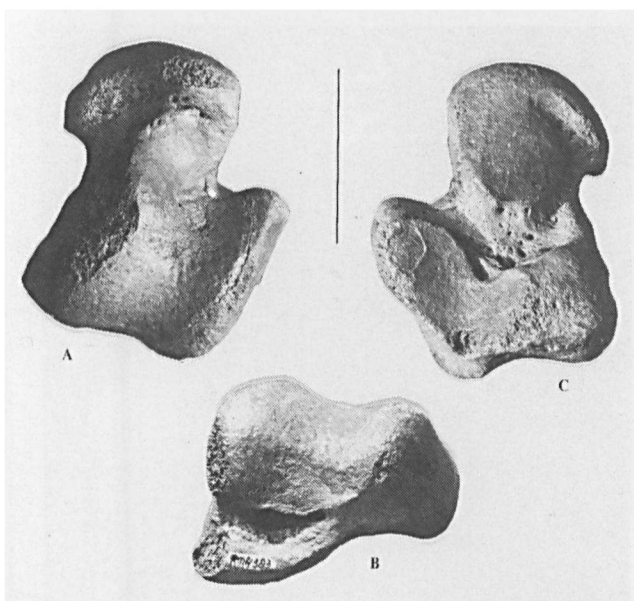

Fig. 1 Astragalus dext. van de Maasvlakte, cat.nr. RM 4383. A bovenaanzicht - B achteraanzicht - C onderaanzicht. Maatstreek = 5 cm.

Fig. 1 Astragalus dext. from the Maasvlakte, cat.nr. RM 4383. A dorsal view - B proximal view - C plantar view. Scale = 5 cm.

bleef er nog weinig over dat de fantasie kon prikkelen. Natuurlijk kon met deze konstatering niet worden volstaan en zodoende werd van het bot een aantal afgietsels gemaakt (door Hans Brinkerink), welke her en der naar congressen en op internationale reizen werden meegenomen. Uiteindelijk kwam Fred Spoor, na veelvuldige gesprekken met collega paleontologen in Zuid Afrika, tot de conclusie dat het om een zeezoogdier moest gaan. Dit leidde hem naar het Nationaal Natuurhistorisch Museum in Leiden, waar hij de astragalus vergeleek met een exemplaar van *Odobenus rosmarus* (walrus). Er was geen twijfel meer, dat het een walrus moet zijn geweest die velen in verwarring heeft gebracht. De problemen leken te zijn opgelost, ware het niet, dat ons walrusbot goed gefossiliseerd is en dus niet kan hebben toebehoord aan de recente *Odobenus rosmarus*.

Uit de literatuur (BOSSCHA ERDRINK & VAN BREE, 1986, 1990) is de walrus al dan niet fossiel in Nederland bekend. Op grond van slechts enkele vondsten van fossiele walrusresten is het volgens de genoemde auteurs niet mogelijk verschil te maken tussen *Odobenus huxleyi* (LANKASTER, 1865) en *Odobenus antverpiensis* (RUTTEN, 1907). Er kan zelfs sprake zijn van synonymie.

Omdat de astragalus van de Maasvlakte niet zal hebben toebehoord aan een recente walrus lijkt hij te kunnen worden toegeschreven aan *Odobenus huxleyi*. Tot een aanstaand uitgebreid onderzoek aan fossiele walrusbotten (pers.comm.Van Bree) meer zekerheid over de soorten oplevert, wat gehoopt mag worden, is het beter de astragalus van de Maasvlakte toe te schrijven aan *Odobenus* spec. Het bot bevindt zich in de collectie van de auteur.

Dr J. de Vos van het Nationaal Natuurhistorisch Museum stelde mij in staat de astragalus van de Maasvlakte te vergelijken met de onder nummer St 118409 in Leiden geregistreerde linker astragalus van *Odobenus* spec.

Dit exemplaar werd in juni 1961 met de Zz8 opgevist in

	RM 4383	St 118409	OD1
a: totale lengte	82.2	92.4	82.6
b: min. breedte trochleus	51.2	57.0	52.2
c: max. breedte trochleus	57.0	68.4	56.1
d: breedte caput	46.8	49.6	51.0
e: hoogte caput	29.4	32.4	27.2
f: max. hoogte	49.4	58.6	53.1

Tabel 1: maten in mm van astragalus dext. RM4383, astragalus sin.St 118409 en astragalus dext. OD1 van *Odobenus* spec.

Table 1: measures in mm of astragalus dext. RM4383, astragalus sin.St 118409 en astragalus dext. OD1 van *Odobenus* spec.

Put 1 voor de Flauwerspolder in de Oosterschelde. Bij mijn bezoek aan Leiden ontdekten De Vos en ik een tweede exemplaar in een nog niet geregistreerde partij diverse botten, door de Odijk 1 in juni 1986 opgevist ter

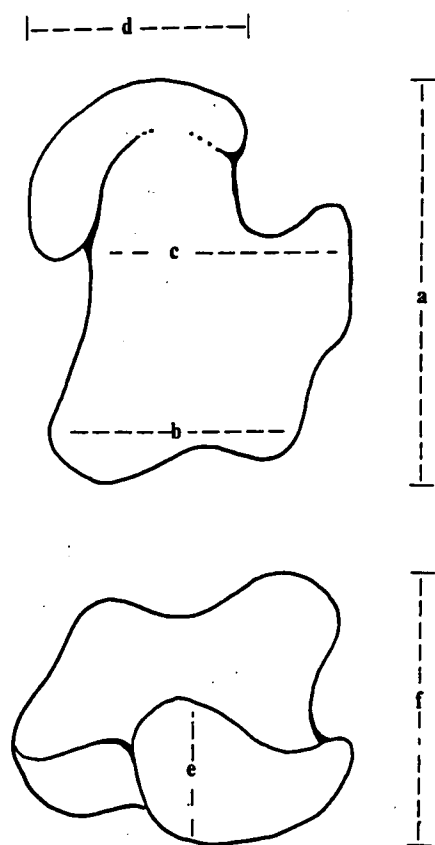

Fig. 2 Astragalus van *Odobenus* spec.

a t/m d = dorsaal; e t/m f = distaal.

a max. lengte astragalus; b min. breedte trochleus; c max. breedte trochleus; d breedte caput; e hoogte caput; f max. hoogte astragalus.

Fig. 2 Astragalus of *Odobenus* spec.

a t/m d = dorsal; e t/m f = distal.

a max. length astragalus; b min. width trochleus; c max. width trochleus; d width caput; e height caput; f max. height astragalus.

hoogte van de Bruine Bank in de Noordzee. Deze astragalus is voorlopig genummerd OD1.

In Tabel 1 worden de maten van de drie thans bekende astragali van *Odobenus* spec. vergeleken (zie fig. 2).

Vergelijking van de maten geeft geen aanleiding tot een definitieve benoeming van de soort, mede omdat geen gegevens uit andere bron kunnen worden geraadpleegd.

LITERATUUR

BOSSCHA ERDBRINK, D.P. & P.J.H. VAN BREE, 1986: Fossil Odobenidae in some Dutch collections (Mammalia, Carnivora). *Beaufortia* 36, 2, p.13-33.

BOSSCHA ERDBRINK, D.P. & P.J.H. VAN BREE, 1990: Further observations on fossil and subfossil Odobenid material (Mammalia, Carnivora) from the North Sea. *Beaufortia* 40,5,p.85-101.

Adres auteur:

N.C. Kerkhoff

Natuurmuseum Rotterdam

privé: Nieuwe Damlaan 557

3119 AM Schiedam.